

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Eustaki Bergara Guridi

*Oñati,
Gipuzkoa
(1917-2016)*

Aurkibidea

Biografia

Araotz auzoko Txantonbalduena baserrian jaio zen. Aita bertakoa zen eta ama Oñatiko Landeta kale-baserrikoa. Amaren iritziz, neskek ez zuten eskola beharrik, eta ikatz puskekin sukaldeko zoruan margotzen ikasi zuen Eustakik idazten. Bederatzi urterekin umezain bidali zuten kalera. Geroago Legazpin jarraitu zuen umezaintzan. Donostian lehenengo eta Pasaiaiko Botero tabernan gero, neskame jardun zuen. Beste araoztar batekin batera arrandegia jarri zuen Oñatin, hasieran Berdura Plazan eta gero Atzeko kalean egon zena. Arrandegia itxi zuenean, lokala Zeziñena ile-apaintzaileari pasatu zion. Bere azken lan urteak Garai lantegiaren Ekonomatoan eman zituen. Pasaian ezagutu zuen Julio Txopitea itsasgizonarekin ezkondu zen. Hiru alaba izan zituzten. Berari bi elkarrizketa egin zitzaizkion, eta "Mahai-ingurua Oñatin 1" grabazioan ere parte hartu zuen.

Zintak

ONA-128

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Elortza, Kepa
- **Data:** 2010-08-10
- **Iraupena:** 80 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Idoia

ONA-151

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Elortza, Kepa - Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2010-09-15
- **Iraupena:** 84 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

ONA-152

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Elortza, Kepa - Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2010-09-15
- **Iraupena:** 34 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Eskola ez zen neskatiletzat, amaren ustez

- **Erref:** ONA-128/001
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Amak esaten ziona: neskatilek ez duela eskolarik behar, etxeko lanak direlako haren ardura. Umetan, baserriko lanak. Iturrean, gurdia kargatzen... Amari aurpegiatu zion eskolara bidali ez izana.

2. Gurasoek nola ezagutu zuten elkar

- **Erref:** ONA-128/005
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:04:00. **Bukatu:** 00:05:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Lanbideak » Arotzak

Laburpena:

Aitak eta aitonak Murgialdai baserriak egin zituzten, harginak ziren. Landetako atletik pasatzen ziren etxerakoan, eta han esan zieten lau alaba bazituztela. Haietako batekin ezkondu zen. Ama 18 urterekin joan zen Araotzera. Baina bera baino urrutiagotik joandakoak ere baziren.

3. Garaineko ekonomatoan ikasi zuen kontuak egiten

- **Erref:** ONA-128/009
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:07:31. **Bukatu:** 00:09:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Garaik ekonomatoa zabaldu zuenean, hara lanera joateko eskatu zioten. 16 urte egin zituen han. Han ikasi zuen kontuak egiten, baita idazten ere. Etxeko sukaldean egiten zituen letrak umetan, ikatzarekin, umetan.

4. Gasteizko Casinoa bota zutenekoa

- **Erref:** ONA-128/010
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:09:26. **Bukatu:** 00:11:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Lanbideak » Arotzak

Laburpena:

Anai baten kontuak. Gasteizko casinoa botatzeko eskatu zion arkitekto batek. Casinoko materiala berehala desagertu zen, jendeak txabolak egiteko hartu zuen eta.

5. Zortzi urterekin neskame, Garagartzara

- **Erref:** ONA-128/013
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:12:46. **Bukatu:** 00:15:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Oso gazterik irten zen etxetik. Lagun batek eta biak arrandegia jarri zuten kalean. Zortzi urterekin neskame joan zen Garagartzara. Hango pasadizo bat. Amandrea joan zen bere bila, ez zutelako oso ondo tratatzen.

6. Donostiara neskame

- **Erref:** ONA-128/015
- **Iraupena:** 0:03:31. **Hasi:** 00:15:21. **Bukatu:** 00:18:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Donostiara joan zen hamabost bat urterekin, neskame. Liburutegiak zituen kondea zen ugazaba. Txaleta. Maria ahizpa eta biak joan ziren, baina ahizpa bidali egin zuten. Han egiten zituen lanak: sukaldari, txakurzain... Emaztea frantsesa zen. Narziso anaia joaten zen soldataren bila.

7. Aitaren heriotza eta ahizparen jaiotza

- **Erref:** ONA-128/016
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:18:52. **Bukatu:** 00:20:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Aita gazte hil zen. Hargina zen. Don Basiliok aitari esan ziona. Aitaren arnasa-estua. Ahizpa jaio zenean hil zen aita; ahizpa horren kontuak, Garainean egon zela neskame.

8. Txomineneara dantzara

- **Erref:** ONA-128/018
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:20:49. **Bukatu:** 00:21:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Txomineneara joaten ziren dantzara, igande arratsaldetan, Donostian neskame zegoela. Neskame asko elkartzen ziren han. Bi urte inguru egin zituen.

9. Arrandegia jarri zuen Plaxidarekin

- **Erref:** ONA-128/019
- **Iraupena:** 0:03:40. **Hasi:** 00:21:54. **Bukatu:** 00:25:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Anaiak gerratik etorri zirenean, aldeko Plaxida Lazkanok arrandegia jartzea proposatu zion. Etxean animatu egin zuten. Berdura plazan egon ziren lehenengo eta gero Irizar okindegiaren parean. Plaxidaren familiaren kontuak. Amaren josteko makina.

10. Arrandegia ixteko arrazoiak

- **Erref:** ONA-128/021
- **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 00:25:46. **Bukatu:** 00:28:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

<p>Plaxida laguna Donostiara ezkondu zen, eta bera geratu zen arrandegiaren kargu. Kanpoko emakumeak hartu beharra arazo bihurtu zitzaion. Gizona itsasoan zegoen. Itxi egin zuen lokala, eta jabeak salaketa jarri zion. Reyes Korkostegik esan ziona. Zezinena bizarginari eman zion lokala.</p>

11. Arrandegiko kontuak: arrain klaseak

- **Erref:** ONA-128/023
- **Iraupena:** 0:02:38. **Hasi:** 00:28:52. **Bukatu:** 00:31:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak
- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Arrantza-orokorra

Laburpena:

<p>Donostiatik ekartzen zuten arraina, trenean. Morenok ekartzen zion dendaraino. Lagunaren nobioak bidaltzen zien arraina. Saltzen zituzten arrain motak aipatzen ditu. Mariskoa jateko ohitura handirik ez zegoen. Erosleak.</p>

12. Gose garaiko kontuak

- **Erref:** ONA-128/024
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:31:30. **Bukatu:** 00:33:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Arrandegia noiz ireki zuen, gerra ostean. Gose garaia. Galarza aurrean bizi izan zen 33 urtean; izeba batek babarruna eramaten zion. Atea irekita egoten zen, eta emakume batek babarrun katilukada ostu zion.

13. Pasaiko Botero tabernan lanean

- **Erref:** ONA-128/027
- **Iraupena:** 0:03:45. **Hasi:** 00:35:09. **Bukatu:** 00:38:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Senarra Pasaian ezagutu zuen, Botero tabernan zegoela lanean. Andre batek esanda joan zen. Mostradorean egoten zen, zorua garbitzen zuen. Ospelak. Txikitoak. Joxe Botero zein zen, arraun entrenatzailea. Luzuriagako langileak joaten ziren babarrunak jatera.

14. Joxe Boteroren kontuak

- **Erref:** ONA-128/028
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:38:54. **Bukatu:** 00:40:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Uretako kirolak
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Joxe Boteroren kontuak. Haren ontzia hartuta arraunean joaten zen bera, baina ez zekien igerian.

15. Anaiak gerran eta beraiek goldearekin lanean

- **Erref:** ONA-128/030
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:40:23. **Bukatu:** 00:42:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Gerra hasi zenean, etxean zegoen. Anaiak gerrara eraman zituzten, eta ahizpak ibili behar izan zuten goldearekin lanean. Francok eraman zituen anaiak; zaharrenak zortea izan zuen, besteari bala pasatu zitzaion buru gainetik.

16. Araoztar bakarra hil zen gerran: Sinforoso Zumalde

- **Erref:** ONA-128/031
- **Iraupena:** 0:04:29. **Hasi:** 00:42:11. **Bukatu:** 00:46:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:

Gerran bakarra hil zen Araoztik. Hogeitik gora joan ziren. Meza eskaini zion Arantzazuko Ama Birjinari, denak osorik bueltatzeko. Hil zen mutil horrek ahizpari esan ziona. Sinforoso Zumalde. Teruelen hil zen. Nola ekarri zuten,

eta nolako hileta dotorea egin zitzaion. Baltsamatu egin zuten gorpua; santua zela zabaldu zen.

17. Gerra garaiko elikadura

- **Erref:** ONA-128/033
- **Iraupena:** 0:03:07. **Hasi:** 00:46:57. **Bukatu:** 00:50:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Gerra garaia. Ama larunbatero joaten zen plazara. Aizgaineke txabolatik patata ekartzen zuten gurdiaekin. Oiloak, esnea, azukrea, txokolatea... Hamabi behi izaten zituzten. Txahalak. Patxi "Txolo" joaten zen okela bila. Kirrineneko harategia.

18. Oñatin zeuden arrandegiak

- **Erref:** ONA-128/034
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 00:50:04. **Bukatu:** 00:52:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)

Laburpena:

Zenbat arrandegi zeuden, bera gaztea zela: Kaximira eta Guadalupe. Arrasatetik Txantxote joaten zen. "Peskadorek" (Moyua) ere jarri zuen arrandegia. Lau arrandegi. Pasadizo bat, neskame batek kexua, legatza ez zelako freskoa.

19. Soldaduak baserrian; hegazkina erori zen Aretxabaletan

- **Erref:** ONA-128/036
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:52:42. **Bukatu:** 00:55:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerra garaian, militarrek Araotzen. Etxean izan zituzten soldaduak; bat Iruñekoa zen. Frontea geldi egon zenekoa. Beste etxe batzuetan ere bazeuden. Araotzen tirorik ez, baina hegazkinak bai. Elizan bezperetan zeudela entzun zutena: hegazkina erori zen Aretxabaletan.

20. Senarra, marinela

- **Erref:** ONA-128/037
- **Iraupena:** 0:03:57. **Hasi:** 00:55:22. **Bukatu:** 00:59:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Itsasoa » Lan-tresnak eta azpiegiturak » Ontzi-motak

Laburpena:

Senarra izango zena Pasaian ezagutu zuen. Eskutitz pila bat idatzi zioten elkarri. Kartak komunera botatzen zituen berak. Arantzazun ezkondu ziren, eta kalera joan ziren bizitzera. Bankuko Jaimek etxea erosi zion Olakuan. Senarra itsasontzi handietan ibiltzen zen: Txina, Japonia...

21. Itsasgizona ala baserritarra hobe?

- **Erref:** ONA-128/039
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:59:23. **Bukatu:** 01:01:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Arrantza-orokorra

Laburpena:

Itsasoko gizonarekin ez ezkontzeko gomendatu zion Narzisok. Berak zer erantzun zion. Anaiaren ezkontzan elkartu ziren, eta gustatu egin zitzairen senargaia. Hika. Julian Txopitea zuen izena senarrak, eta Lekeitiokoa zen.

22. Itsasokoek baserritarrak nola ikusten zituzten

- **Erref:** ONA-128/042
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 01:02:13. **Bukatu:** 01:04:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasoko arriskuak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

Senarra ohitu zen baserriko bizimodura, baina atzeratua iruditzen zitzairen. Lekeitioko antzara eguna. Senarra izeba batek hazi zuen, lehengusuekin. Marina izeneko batek esan zion ontzian zorabiatu egingo zela, baina alderantziz gertatu zen.

23. Etxe batean ezin bi esklabu egon

- **Erref:** ONA-128/044
- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 01:04:59. **Bukatu:** 01:07:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Arrantza-orokorra

Laburpena:

Bizimodu gogorra izan zuen. Negarrez pasatzen zituen gauak, senarra hain urruti izanda. Baina sekula ez inoren aurrean. Garain hasi zenean lanean, senarra etxera eramanarazi zuen. Bizimodu ona izan zuen aurrerantzean hark.

24. Araozko plazan dantzan; soinu-jotzaileak

- **Erref:** ONA-128/047
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 01:10:07. **Bukatu:** 01:11:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Ez zen erromerietara joaten, senargaia zuelako. Aurretik, Araozko plazan ibiltzen ziren dantzan igandero. Txapartak jotzen zuen soinua; umezurtza zen. Anixetak jotzen zuen panderoa. Amak zazpi seme-alaba ikusi zituen dantzan: larri, zazpi pare alpargata apurtuko zituztelako.

25. Brinkolatik Araotzera oinez joan zenekoa

- **Erref:** ONA-128/049
- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 01:14:25. **Bukatu:** 01:17:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

Maria ahizpa Nuarbeko mutil batekin ezkondu zen. Bisitan joan zen batean, trenak ihes egin zion. Brinkolatik Araotzera oinez joan zen. Amak esan ziona. Brinkolatik Olabarrietara bidea zegoen. Urbiara joaten zen jendea.

26. Bide ertzean hartutako sustoa

- **Erref:** ONA-128/050
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 01:17:21. **Bukatu:** 01:18:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Amak kalera bidali zuen enkarguak egitera, astoarekin: Zapata inguruan, gizon bat ikusi zuen. Sustoarekin dardarka. Gerra denbora zen.

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com